

Dziennik rządowy

dla

okręgu administracyjnego Namiesinictwa we Lwowie.

Rok 1857.

Oddział drugi.

Część III.

Wydana i rozesłana dnia 21. Sierpnia 1857.

Landes-Regierungs-Blatt

für das

Verwaltungsgebiet der Statthaltereı in Lemberg.

Jahrgang 1857.

Zweite Abtheilung.

III. Stück.

Ausgegeben und versendet am 21. August 1857.

12.

Rozporządzenie Prezydyalne c. k. Namiestnictwa

z dnia 1. Lipca 1857. l. 37,321.,

obowiązujące dla obrębu lwowskiego okręgu Namiestnictwa,

dotyczące wydania prowizorycznego regulaminu dla ludzi służebnych.

W skutek upoważnienia danego od wysokiego Ministeryum Spraw Wewnętrznych wydany następujący prowizoryczny regulamin dla ludzi służebnych dla głównego miasta Lwowa i dla okręgu Namiestnictwa lwowskiego ogłasza się ku powszechnemu zachowaniu.

Gołuchowski m. p.

**Prowizoryczny Regulamin ludzi służebnych,
wydany dla okręgu Namiestnictwa lwowskiego.**

§. 1.

Umowa o służbę przychodzi do skutku za pomocą ugody, otrzymującej coraz zupełną ważność, skoro służbodawca i sługa upewnili się wzajemnie, ów, że go przyjmuje, a ten, że chce w służbę wstąpić. Zadatek może być dany policzony w płacę służbową.

§. 2.

Warunki umowy o służbę zależą od wolnego układu strón obydwóch.

Warunki niezgodne z przyzwoitą karnością domową, lub sprzeciwiające się pewnym przepisom zakazowym, są nieważne, i tak w służbodawcy jak w słudze karcone być powinny.

§. 3.

Gdzie w tym regulaminie służby wzmianka o służbodawcy, właściwe postanowienia odnoszą się także do jego zastępcy, o ileby z nich poszczególne według natury rzeczy wyłącznie tylko do służbodawcy się nie stosowały.

§. 4.

Jeżeli sługa przyrzekł kilku służbodawcom wstąpienie do służby, tedy obowiązany jest wstąpić do tego, któremu najpiérwój dał przyrzeczenie bez

12.

Verordnung des k. k. Statthalterei-Präsidiums vom 1. Juli 1857 Z. 37321,

wirksam für den Umfang des lemberger Statthaltereigebiets,

betreffend die Sinausgabe einer provisorischen Dienstboten-Ordnung.

In Folge Ermächtigung des hohen Ministeriums des Innern wird nachstehende provisorische Dienstboten-Ordnung für die Hauptstadt Lemberg und das lemberger Statthaltereigebiet erlassen und zur allgemeinen Varnachtung bekannt gemacht.

Goluchowski m. p.

Provisorische Dienstboten-Ordnung

für das Lemberger Statthalterei-Gebiet.

§. 1.

Der Dienstvertrag kommt durch die Aufdingung zu Stande, welche sogleich ihre volle Gültigkeit erhält, sobald der Dienstherr und der Dienstbote einander wechselseitig zugesichert haben, jener, daß er ihn aufnehmen, und dieser, daß er in den Dienst treten wolle. Eine Darangabe kann gegeben und in den Dienstlohn eingerechnet werden.

§. 2.

Die Bedingungen des Dienstvertrages bleiben der freien Uebereinkunft beider Theile überlassen.

Bedingungen, welche mit einer guten Hauszucht nicht verträglich sind, oder bestimmten Verbotsvorschriften zuwiderlaufen, sind nichtig und sollen an den Dienstherrn und den Dienstboten angemessen gehandelt werden.

§. 3.

Wo in dieser Dienstbotenordnung des Dienstherrn gedacht ist, gelten die bezüglichen Bestimmungen auch von dessen Stellvertreter, insoweit nicht einzelne derselben der Natur der Sache nach ausschließend nur auf die Person des Dienstherrn Anwendung erleiden.

§. 4.

Hat ein Dienstbote mehreren Dienstherrn den Diensteseintritt zugesagt, so ist er bei jenem Dienstherrn einzutreten verpflichtet, welchem er die Zusage zuerst gemacht

względu na to, czyli wziął zadatek lub nie. Jeżeli zaś dano zadatek, sługa temu służbodawcy, od którego zadatek przyjął, jeśli tenże o wcześniejszej ugodzie nie wiedział, ma otrzymany zadatek zwrócić, i szkodę, jakaby się wykryć dała, wynagrodzić. Oprócz tego należy go obłożyć stosowną karą. Jeżeli się zaś przy tém dopuści jakowej czynności prawem karném zabronionej, tedy z nim stosownie do tego postąpić potrzeba. Służbodawca, wiedzący o wcześniejszej ugodzie, podpada także stosownej karze i traci prawo do danego zadatku. Wszakże takowy przez sługę zwrócony i w c. k. Dyrekcji Policji, a względnie w urzędzie powiatowym (§. 39.) na dobroczynne cele sług §. 43. złożony być ma.

§. 5.

Kto sługę uwodzi, ażeby do ugodzonej już służby nie wstąpił, lub służbę, w którą już wstąpił, wypowiedział albo opuścił, podpada stosownej karze i odpowiada za szkodę służbodawcy przez to wyrządzoną.

§. 6.

Po zawartej ugodzie służbowej, służbodawca w czasie oznaczonym sługę przyjmując, ten zaś do służby stanąć jest obowiązany.

§. 7.

Jeżeli służbodawca wzbrania się przyjąć sługę, tedy traci zadatek, jeżeli go dał, słudze zaś za usługę i wyżywienie za ćwierć roku, jeżeli służba stosownie do ugody rok jeden trwać miała, w każdym zaś innym razie za miesiąc wynagrodzić powinien. Może jednak służbodawca z tych samych powodów od ugody odstąpić, z których byłby upoważnionym odprawić sługę przed upływem czasu służby. W tym przypadku należy mu się zwrot zadatku.

Jeżeli służbodawca z powodu jakiego zdarzenia w jego osobie lub stosunków gospodarskich, nie może przyjąć sługi, tedy o tém go natychmiast uwiadomić, i nie tylko mu dany zadatek zostawić, lecz także, jeżeli ugoda służbowa przez rok trwać miała, zapłatę za miesiąc, w każdym innym zaś razie zapłatę czternastudniową wyliczyć powinien.

§. 8.

Jeżeli sługa wzbrania się wstąpić w służbę, to go stosownie do zachodzących okoliczności ukarać, i na żądanie służbodawcy nawet użyciem środków przymusowych do wstąpienia do służby zniewolić potrzeba. Służbodawcy wolno jednak także w tym przypadku od ugody odstąpić, i oprócz zwrotu danego zadatku, żądać wynagrodzenia wynikającej ztąd dla niego szkody. Jeżeli sługa

hat, er mag eine Darangabe genommen haben oder nicht. Wurde aber eine Darangabe gegeben, so muß der Diensthote jenem Dienstherrn von welchem er die Darangabe angenommen hat, insofern er von der früheren Verbindung nichts wußte, die erhaltene Darangabe zurücksetzen und den erweislichen Schaden vergüten. Außerdem ist er mit einer angemessenen Strafe zu belegen. Läuft jedoch hiebei eine Handlung mitunter, die durch die Strafgesetze verpönt ist, so ist er nach diesen zu behandeln. Der Dienstherr, der von der früheren Verbindung wußte, verfällt gleichfalls in eine angemessene Strafe und verliert den Anspruch auf die gegebene Darangabe. Gleichwohl muß aber dasselbe vom Diensthoten zurückgesetzt und an die k. k. Polizei-Direction und rücksichtlich das Bezirksamt (§. 39) für wohlthätige Zwecke der Diensthoten §. 43 abgeführt werden.

§. 5.

Wer einen Diensthoten verleitet, den Dienst, zu dem er sich verbunden hat, nicht anzutreten, oder einen angetretenen Dienst aufzukündigen oder zu verlassen, unterliegt einer angemessenen Strafe und haftet für den Schaden, der dem Dienstherrn hieraus erwächst.

§. 6.

Nach geschlossenem Dienstvertrage ist zur bestimmten Zeit der Dienstherr den Diensthoten aufzunehmen und dieser einzustehen verpflichtet.

§. 7.

Weigert sich der Dienstherr den Diensthoten aufzunehmen, so verliert er die etwa erfolgte Darangabe und muß dem Diensthoten Lohn und Kost, falls der Dienstvertrag durch Ein Jahr zu dauern hätte, für ein Vierteljahr, sonst aber für einen Monat vergüten. Der Dienstherr kann jedoch von dem Vertrage aus denselben Gründen zurücktreten, aus welchen er berechtigt wäre, den Diensthoten vor Ablauf der Dienstzeit zu entlassen. In diesem Falle gebührt ihm der Rückersatz der Darangabe.

Kann der Dienstherr wegen eines Zufalls, der sich in seiner Person, oder seinen Wirthschaftsverhältnissen ereignet hat, den Diensthoten nicht annehmen, so hat er denselben sogleich davon zu benachrichtigen, und ihm nicht nur die etwa erfolgte Darangabe zu belassen, sondern auch, falls der Dienstvertrag durch ein Jahr zu dauern gehabt hätte, einen Monatslohn, sonst aber einen 14tägigen Lohn zu bezahlen.

§. 8.

Weigert sich der Diensthote den Dienst anzutreten, so ist er nach Beschaffenheit der Umstände zu bestrafen und auf Verlangen des Dienstherrn zum Dienstantritte, selbst mit Anwendung von Zwangsmaßregeln, zu verhalten. Der Dienstherr kann jedoch auch in diesem Falle vom Vertrage abgehen, und nebst der Zurückstellung der etwa erfolgten Darangabe, den Ersatz des ihm hiedurch zugehenden Schadens verlangen. Machen unver-

dla przeszkód nie z jego winy pochodzących a dłużej trwających, do służby stawić się nie może, służbodawca na zwrocie danego zadatku poprzestać musi. Jeżeli zaś przeszkoda jest tylko chwilowa, sługa po osunięciu takowej na żądanie służbodawcy do służby wstąpić obowiązany.

§. 9.

Czas trwania służby oznacza się co do sług przyjętych do robót gospodarstwa wiejskiego na rok jeden, co do innych zaś sług na trzy miesięcy.

Od tego postanowienia można wprowadzić za pomocą szczególnej umowy odstąpić, wszakże umowa taka za pomocą pisemnej ugody, albo też w stołecznym mieście Lwowie w obec c. k. Dyrekcyi Policji, w miejscach, gdzie jest urząd powiatowy, w obec takowego, w innych zaś miejscach w obec przełożonego gromady (gminy) zdziałaną być powinna, inaczejby bowiem żadnego na to nie miano względu; ugoda ta ma być także wyrażoną w książce służbowej i stwierdzoną podpisaniem nazwisk.

§. 10.

Sługa jest obowiązany względem swego służbodawcy do posłuszeństwa, wierności, uszanowania, baczności i otwartości.

Powinien on obchodzić się przyzwoicie z osobami do służbodawcy należącymi, żyć w zgodzie z współczeladką i wstrzymywać się od wszelkich kłótni, plotek i obmowy przeciw służbodawcy lub jego rodzinie.

Tenże ma stosować się do porządku domowego, przez służbodawcę zaprowadzonego, a rozkazy, upomnienia i nagany ze strony służbodawcy powinien z uszanowaniem i skromnością przyjmować.

§. 11.

Sługa jest obowiązany wszelkie usługi, do których się ugodził, niemniej wszelkie, które pod ugodzonymi słusznie i rozsądnie rozumiane być mogą, podług zarządzenia służbodawcy punktualnie i ochocho wypełniać. W sporach między sługami, który z nich ma pewną robotę lub pewną usługę pełnić, rozstrzyga jedynie wola służbodawcy. Nawet do pewnych tylko zatrudnień przyjęty służący powinien na żądanie służbodawcy inne usługi na siebie przyjąć, jeżeli przeznaczona do tychże czeladź chorobą lub czém inném jest przeszkodzona, lub jeśli inne okoliczności, n. p. nieodwłoczne roboty w polu, koniecznie tego wymagają.

Słudze nie wolno w żaden sposób uchylać się od roboty w dniu świąt zniesionych. W niedzielę i święta uroczyste mają być wykonane zwykłe domowe, tudzież te roboty, których bez niebezpieczeństwa odkładać nie można. Przeto jednak nie powinno cierpieć bywanie na nabożeństwie.

schuldet, länger dauernde Hindernisse dem Dienstboten den Dienstantritt unmöglich, so muß sich der Dienstherr mit der Zurückstellung der etwa erfolgten Darangabe begnügen. Ist jedoch das Hinderniß bloß vorübergehend, so ist der Dienstbote verpflichtet, nach dessen Behebung, auf Verlangen des Dienstherrn, den Dienst anzutreten.

§. 9.

Die Dauer der Dienstzeit wird hinsichtlich jener Dienstboten, welche für landwirthschaftliche Arbeiten aufgenommen werden, auf ein Jahr, hinsichtlich der übrigen Dienstboten auf 3 Monate festgesetzt.

Von dieser Bestimmung kann zwar durch besondere Verabredung abgegangen werden, eine solche Verabredung muß jedoch in einem schriftlichen Vertrage, oder aber in der Hauptstadt Lemberg vor der k. k. Polizei-Direction, in den Orten, wo ein Bezirksamt, vor demselben, sonst vor dem Gemeindevorsteher geschehen, widrigens darauf kein Bedacht zu nehmen ist; diese Verabredung ist zugleich in dem Dienstbotenbuche ersichtlich zu machen und durch die Namensfertigung zu bekräftigen.

§. 10.

Der Dienstbote ist dem Dienstherrn zum Gehorsam, zum Fleiße, zur Treue, Ehrerbietung, Aufmerksamkeit und Wahrhaftigkeit verpflichtet.

Er muß den Angehörigen des Dienstherrn anständig begegnen, mit dem Nebengefinde verträglich seyn, und sich aller Zänkereien, Klatschereien und übler Nachrede gegen den Dienstherrn oder dessen Familie enthalten.

Er hat sich der häuslichen Ordnung, wie sie vom Dienstherrn bestimmt wird, zu unterziehen. Befehle, Ermahnungen und Verweise des Dienstherrn muß er mit Ehrerbietung und Bescheidenheit annehmen.

§. 11.

Der Dienstbote ist schuldig, alle Dienste, zu denen er sich verbunden hat, wie nicht minder alle, die unter den verbundenen billig und vernünftigerweise verstanden werden können, nach Anordnung des Dienstherrn pünctlich und unverdrossen zu leisten. Bei Streitigkeiten unter den Dienstboten, welcher von ihnen eine gewisse Arbeit oder einen gewissen Dienst zu verrichten habe, entscheidet allein der Wille des Dienstherrn. Selbst der nur zu gewissen Geschäften aufgenommene Dienstbote muß auf Verlangen des Dienstherrn andere Verrichtungen übernehmen, wenn das hiezu bestellte Gefinde durch Krankheit oder sonst daran verhindert ist, oder andere Umstände, wie z. B. unaufschiebliche Feldarbeiten, dieß dringend erfordern.

Der Dienstbote darf sich an den abgebrachten Feiertagen der Arbeit in keiner Weise entziehen. An Sonn- und an den gebotenen Feiertagen müssen die gewöhnlichen häuslichen, so wie jene Arbeiten, die ohne Gefahr nicht verschoben werden können, geleistet werden. Dem Besuche des Gottesdienstes darf jedoch hiedurch kein Abbruch geschehen.

§. 12.

Bez pozwolenia służbodawcy nie wolno słudze poruczone sobie zatrudnienia zdawać komu innemu do wykonania. Nie wolno mu bez pozwolenia służbodawcy w własnych sprawach oddalać się z domu, ani bawić nad czas pozwolony. Przeciw zakazowi służbodawcy nie wolno słudze przyjmować odwiedzin w ogóle lub od pewnych osób, a zakazano pod karą surową bez pozwolenia służbodawcy kogokolwiek przyjmować na nocleg.

§. 13.

Sługa powinien unikać wszelkich stosunkom swoim nieodpowiednych wydatków na ubiór, rozrywki lub t. p. rzeczy, a służbodawca ma prawo zakazać podobnych wydatków.

§. 14.

Sługa powinien przy każdej sposobności mieć staranie o dobro służbodawcy swego, i według sił swoich odwracać od niego uszczerbek i szkodę. W szczególności ostrożnie ma się obchodzić z ogniem i światłem, zaniechać palenia tytoniu w stodołach, stajniach, na strychach lub innych pod względem ognia niebezpiecznych miejscach, i na miejsca takowe z otwartem światłem nie udawać się.

O spostrzeżonych oszukaństwach, sprzeniewierzeniach się i kradzieżach przez spółczeladkę popełnionych obowiązany jest zawiadomić służbodawcę.

Za wyrządzoną przez siebie szkodę odpowiada on według postanowień powszechniej ustawy cywilnej. W przypadkach oszukaństwa, sprzeniewierzenia się i kradzieży należy z nim postąpić według ustawy karniej.

§. 15.

Bez wiedzy i pozwolenia służbodawcy nie wolno słudze swęj odzieży, bielizny i innych rzeczy przechowywać za domem, w którym służy.

Powinien dopuścić, ażeby jego skrzynie, kufry lub inne schowki przez służbodawcę w swojej i jednego świadka obecności przejrzone zostały.

§. 16.

Przy wystąpieniu ze służby jest sługa obowiązany wszystko, co mu do dozoru, starania lub przechowania oddano, albo w inny sposób powierzono, oddać służbodawcy w porządku, a na jego żądanie pokazać mu przed zabraniem wszystkie rzeczy, które jako swoją własność ze sobą zabięra.

§. 12.

Dem Diensthoten ist ohne Erlaubniß des Dienstherrn nicht gestattet, die ihm übertragenen Geschäfte durch einen andern verrichten zu lassen. Er darf ohne Erlaubniß des Dienstherrn in eigenen Angelegenheiten vom Hause sich nicht entfernen und nicht über die bewilligte Zeit ausbleiben. Gegen das Verbot des Dienstherrn darf der Diensthote Besuche überhaupt oder von gewissen Personen nicht annehmen, und es ist ihm bei Strafe strengstens untersagt, ohne Erlaubniß des Dienstherrn Jemanden übernachten zu lassen.

§. 13.

Der Diensthote hat jeden, seinen Verhältnissen nicht angemessenen Aufwand in der Kleidung, im Vergnügen oder sonst zu vermeiden, und dem Dienstherrn kommt es zu, solchen Aufwand zu verbiethen.

§. 14.

Der Diensthote hat sich bei jeder Gelegenheit das Beste seines Dienstherrn angelegen seyn zu lassen, und soviel in seinen Kräften steht, Nachtheil und Schaden von ihm abzuwenden. Er hat insbesondere mit Feuer und Licht vorsichtig umzugehen, das Tabakrauchen in Scheuern, Ställen, auf Böden oder an anderen feuergefährlichen Orten zu unterlassen, und solche Orte auch nicht mit offenem Lichte zu betreten.

Wahrgenommene Betrügereien, Veruntreuungen und Entwendungen des Nebengefüdes ist er dem Dienstherrn anzuzeigen verpflichtet.

Für den durch ihn zugefügten Schaden haftet er nach Maßgabe der Bestimmungen des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches. Für Betrügereien, Veruntreuungen und Entwendungen ist er nach dem Strafgesetzbuche zu behandeln.

§. 15.

Ohne Vorwissen und Bewilligung des Dienstherrn darf der Diensthote seine Kleidungs- und Wäsche-Stücke, und seine sonstigen Habseligkeiten außer dem Hause wo er dient, nicht aufbewahren.

Er muß sich die Durchsicht seiner Truhen, Koffer oder sonstigen Behältnisse von Seite des Dienstherrn in seiner und eines Zeugen Gegenwart gefallen lassen.

§. 16.

Der Diensthote ist bei seinem Austritte verpflichtet, Alles, was ihm zur Aufsicht, Beforgung oder Verwahrung übergeben, oder sonst anvertraut wurde, dem Dienstherrn ordentlich zurückzustellen, und auf Verlangen desselben die Gegenstände, die er als sein Eigenthum mit sich nimmt, vor deren Wegbringung in Augenschein nehmen zu lassen.

§. 17.

Przez wstąpienie w służbę staje się sługa członkiem domowego koła, i przeto należy pod szczególny dozór służbodawcy.

Służbodawca ma nakłaniać sługi do obyczajnego i przyzwoitego zachowania się w domu i za domem, i w tym celu, równie jak dla zachowania spokojności i porządku domowego, tudzież należnego mu posłuszeństwa, ma prawo w razie, jeśli usilne napomnienia, nagany lub inne łagodniejsze środki karcenia nie skutkują, użyć surowszych środków karności domowej w sposób umiarkowany i zdrowiu służącego nieszkodliwy.

To prawo karności domowej nie powinno jednak w żadnym razie być pousunięte aż do pokrzywdzeń, w skutku którychby skarcony został na ciele uszkodzony, a to pod zagrożeniem postąpienia według ustawy karniej.

W szczególności służbodawca jest obowiązany, nakłaniać sługi do bywania na nabożeństwie w dnie niedzielne i świąteczne.

§. 18.

Służbodawca nie powinien obarczać sługę większemi i cięższemi robotami nad te, jakie tenże według sił swoich jest w stanie wykonać.

§. 19.

Służbodawca winien umówioną zasługę w oznaczonym czasie wypłacać.

Jeżeli względem rodzaju i wielkości zasługi nie zawarto pewnej umowy, należy płacić zasługę tejże klasie sług w miejscu zwyczajnie płaconą. Darowizny i poczesne, które służbodawca z własnej woli raz lub więcej razy w pewnych czasach, lub z powodów szczególnych dawał, nie uzasadniają bynajmniej obowiązku dawania takowych nadal.

Zasługę, jeżeli czas wypłaty nie jest umówiony, należy wypłacać w terminach miejscowo przyjętych. Gdyby w tym względzie żaden zwyczaj nie istniał, zasługa pieniężna w rocznych ugodach służbowych przypada kwartalnie, w innym zaś razie miesięcznie, a zasługa w naturaliach miesięcznie zgóry dawana być ma.

§. 20.

Zywność, gdzie się takowa należy, ma być zdrowa i w dostatecznej ilości. Osobne warunki ze strony sług, jaka żywność i w jakiej ilości dawaną być ma, są zakazane. Odzież i bielizna, jeżeli są ugodzone, mają być dostarczane odpowiednio stosunkom klasy służebnej.

Jeżeli się umówiono o noszenie liberyi, ugoda zaś nie zawiera żadnego dalszego postanowienia względem czasu i sposobu dostarczania takowej, tedy należy uważać to za prawidło, że liberya stanowi część zasługi, i słudze zaraz przy wstąpieniu w służbę dana być ma, tudzież ze służącemu, który był trzy miesiące w służbie, tylko obuwie, temu zaś, który cały rok był w téj saméj

§. 17.

Der Diensthote wird durch den Eintritt in den Dienst ein Mitglied der Hausgenossenschaft, und daher unter die besondere Aufsicht des Dienstherrn gestellt.

Der Dienstherr hat die Diensthoten zu einem sittlichen und anständigen Betragen in wie außer dem Hause zu verhalten, und er ist zu diesem Ende, so wie zur Aufrechterhaltung der häuslichen Ruhe und Ordnung und zur Erzielung des ihm schuldigen Gehorsams befugt, wenn ernstliche Ermahnungen, Verweise oder sonstige mildere Zurechtweisungsmittel nichts fruchten, von den strengeren Mitteln der häuslichen Zucht auf eine mäßige und der Gesundheit des Diensthoten nicht schädliche Weise Gebrauch zu machen.

Dieses Recht der häuslichen Zucht darf jedoch in keinem Falle bis zu Mißhandlungen, wodurch der Gezüchtigte an Körper Schaden nimmt, ausgedehnt werden, bei sonstiger Behandlung nach Maßgabe des Strafgesetzes.

Der Dienstherr ist insbesondere verpflichtet, den Diensthoten zum Besuche des Gottesdienstes an Sonn- und Feiertagen anzuhalten.

§. 18.

Der Dienstherr darf dem Diensthoten nicht mehrere und schwerere Arbeiten aufbürden, als derselbe nach seinen Kräften zu leisten vermag.

§. 19.

Der Dienstherr hat den bedungenen Lohn zur bestimmten Zeit zu verabfolgen.

Ist über die Art und Größe des Lohnes keine bestimmte Verabredung getroffen worden, so ist der für dieselbe Classe von Diensthoten ortsübliche Lohn zu verabreichen. Geschenke und Trinkgelber, die der Dienstherr zu besonderen Zeiten oder aus besonderen Anlässen aus freiem Willen ein oder mehrere Male gegeben hat, begründen keine Verpflichtung, dieselben fernerhin zu geben.

Der Lohn ist, wenn eine Zahlungszeit nicht bedungen ist, in den ortsüblichen Terminen zu entrichten. Wäre darüber nichts hergebracht, so ist der Lohn im Gelde bei ganzjähriger Dienstdauer vierteljährig, sonst aber monatlich verfallen, und der Lohn in Naturalien monatlich vorhinein zu entrichten.

§. 20.

Die Kost, wo sie gebührt, muß gesund und hinreichend seyn. Besondere Bedingungen von Seite der Diensthoten über die Art und Menge der Kost sind untersagt. Kleidungs- und Wäschestücke, wenn solche bedungen sind, müssen der dienenden Classe angemessen verabfolgt werden.

Ist die Tragung der Livree verabredet worden, über die Zeit und Art ihrer Erfolge aber in dem Vertrage keine weitere Bestimmung enthalten, so hat als Regel zu gelten, daß die Livree einen Theil des Lohnes bildet, und dem Diensthoten gleich beim Dienstantritte zu erfolgen sei, dann daß dem Diensthoten, welcher drei Monate im Dienste stand, bloß die Fußbekleidung, jenem hingegen, der ein ganzes Jahr in demsel-

służbie, z wyjątkiem kożucha i płaszcza, guzików herbowych i galonów, wszystkie do codziennego użycia służące części liberyi zostawione być mają. Na odzież i bieliznę, która tylko do stroju służy, lub stosunkom klasy sług nie odpowiada, nie wolno jest sługom godzić się.

§. 21.

Jeżeli sługa zachoruje, ma służbodawca, dopóki trwa stosunek służby, starać się o jego pielęgnowanie i leczenie, wyłożone zaś koszta mogą, z wyjątkiem przypadku §. 22., z zasługi być potrącone. Jeżeli choroba trwa dłużej niż cztery tygodnie, służący po upływie tego czasu, jeśli ze służby zostaje oddalony, (§. 28. pod 11.) a nie posiada majątku, ma być traktowany jak każdy inny w żadnym stosunku służbowym nie zostający ubogi chory, a przeto należy o tém przełożonego gromady (gminy) w należytem czasie zawiadomić.

§. 22.

Jeżeli choroba sługi z udowodnionej winy służbodawcy nastąpiła, natenczas służbodawca, okrom prawa sługi do żądania innego jakiego wynagrodzenia, wyłącznie ma mieć staranie o jego pielęgnowanie i leczenie, nie odciągając mu nic z zasługi.

§. 23.

Służbodawca może chorego w własnym domu pielęgnować, lecz może go także umieścić w publicznym zakładzie lub w inném miejscu, jeżeli to bez niebezpieczeństwa dla chorego stać się może.

§. 24.

Ugoda służbowa może za obustronném porozumieniem się każdego czasu być rozwiązana.

§. 25.

Przez śmierć służbodawcy gaśnie ugoda służbowa tylko o tyle, o ile spadkobiercy takowej na dal utrzymać nie chcą. W takim zaś razie mają odchodzącemu służącemu wynagrodzić zasługę i umówione wyżywienie za trzy miesiące, jeżeli ugoda służbowa rocznie zawarta była, w każdym zaś innym razie za jeden miesiąc. Jeżeli służącemu zmarły już był służbę wypowiedział, tedy należy mu wynagrodzenie tylko za ów krótszy czas, przez któryby umowa służbowa jeszcze trwać miała.

§. 26.

To postanowienie ma być ważne względem sług przy gospodarstwie zostających także w tym przypadku, gdy gospodarstwo przez kupno, zamianę, dzierżawę, lub inne ugody na inne osoby przechodzi.

ben Dienste zugebracht hat, mit Ausnahme des Felzes und des Mantels, dann der Wappenkнопfe und Borten, die dem täglichen Gebrauche gewidmeten Livreestücke zu belassen sind. Kleidungs- und Wäschestücke, die nur zum Putze dienen, oder den Verhältnissen der dienenden Classe unangemessen sind, dürfen von der Letzteren nicht bedungen werden.

§. 21.

Erkrankt der Dienstbote, so hat der Dienstherr, solange das Dienstverhältniß dauert, für Pflege und Heilung desselben zu sorgen, es können aber die aufgewendeten Kosten vom Lohne, mit Ausnahme des Falles des §. 22, abgezogen werden. Dauert die Krankheit länger als vier Wochen, so ist der Dienstbote nach Ablauf dieser Zeit wenn er aus dem Dienste entlassen wird (§. 28 sub 11), und wenn er vermögenslos ist, wie ein anderer, in keinem Dienstverhältnisse stehender erkrankter Arme zu behandeln, und es ist daher der Gemeindevorsteher hievon rechtzeitig zu verständigen.

§. 22.

Ist die Erkrankung des Dienstboten erwiesener Maßen aus einem Verschulden des Dienstherrn erfolgt, so hat dieser, unbeschadet der dem Dienstboten sonst zustehenden Entschädigungsansprüche, ausschließlich für Pflege und Heilung zu sorgen, ohne daß ein Abzug am Lohne stattfinden darf.

§. 23.

Der Dienstherr kann den Kranken im eigenen Hause verpflegen, er kann ihn aber auch in einer öffentlichen Anstalt oder an einem anderen Orte unterbringen, wenn dieß ohne Gefahr für den Kranken möglich ist.

§. 24.

Der Dienstvertrag kann durch beiderseitiges Einverständnis zu jeder Zeit aufgelöst werden.

§. 25.

Durch den Tod des Dienstherrn erlischt der Dienstvertrag nur insofern, als die Erben denselben nicht fortsetzen wollen. In diesem Falle haben sie aber dem abziehenden Dienstboten, falls der Dienstvertrag auf ein Jahr geschlossen war, den Lohn und die bedungene Kost für drei Monate, sonst aber für einen Monat zu vergüten. War dem Dienstboten bereits vom Verstorbenen der Dienst aufgelündigt, so gebührt demselben diese Entschädigung nur für jene geringere Zeit, als der Dienstvertrag noch zu dauern gehabt hätte.

§. 26.

Diese Bestimmung hat auch in dem Falle, wo die Wirthschaft durch Kauf, Tausch, Pachtung oder sonstige Verträge an eine andere Person übergeht, rücksichtlich des für die Wirthschaft bestellten Gesindes zu gelten.

§. 27.

Jeżeli się wyraźnie nie umówiono, że po upływie czasu umówionego ugoda służbowa nie ma trwać dalej, rozwiązuje upływ czasu ugodę służbową tylko za poprzedniem wypowiedzeniem.

Wypowiedzenie powinno nastąpić w służbach rocznych najpóźniej sześć tygodni, w innym zaś razie najpóźniej dni czternaście przed upływem czasu służby. Jeżeli wypowiedzenie służby z żadnej strony w czasie przepisany nie nastąpi, wtedy ugoda służbowa staje się w sposób domyślny na taki sam przeciąg czasu odnowioną, jaki pierwój tą ugodą był oznaczony.

§. 28.

Służbodawca może odprawić sługę bez wypowiedzenia i natychmiast:

1. jeżeli sługa do pełnienia służby, do której został przyjęty, z jakiegokolwiek przyczyny jest zupełnie niezdatny;

2. jeżeli swe obowiązki służbowe grubo narusza, a w szczególności, jeżeli w obec rozkazów służbodawcy lub ustanowionego nad służbą dozorca z uporczywem nieposłuszeństwem i zuchwałością występuje;

3. jeżeli służbodawcę lub należących jego, albo ustanowionego nad czeładzią dozorcę czynem, albo obelżywami lub hańbiąciami słowy i obmowami, czci tychże ubliżającami, obraża, towarzyszków służby przeciw służbodawcy, lub jednych przeciw drugim podżega, albo w ogóle spokojność domową w sposób złośliwy zaburzyć usiłuje;

4. jeżeli stanie się winnym kradzieży, oszukaństwa lub sprzeniewierzenia się, albo gdy współczeladź do tego namawia, lub jeżeli o dostrzeżonych oszukaństwach, sprzeniewierzeniach się, albo kradzieżach współczeladzi służbodawcę nie zawiadomi;

5. jeżeli mimo poprzednich upomnień, z ogniem i światłem nieostrożnie się obchodzi, powierzone mu bydło złém hodowaniem na szkodę naraza lub krzywdzi, albo ze złości, swawoli lub ciężkiej niedbałości w własności służbodawcy szkodę czyni;

6. jeżeli na rachunek służbodawcy bez jego wiedzy pieniądze albo towary pożyczają;

7. jeżeli na dłużej niż na ośm dni do kozy wziętym zostanie,

8. jeżeli oddaje się pijaństwu, grze lub innej rozpuście i nieobyczajności, szczególnie jeżeli dzieci lub krewnych służbodawcy do tego namówić usiłuje;

9. jeżeli bez pozwolenia służbodawcy za domem nocuje lub obcym noclegu dozwala, albo w inny sposób porządek domowy grubo narusza;

10. jeżeli z własnej winy ściągnie sobie chorobę zaraźliwą lub obrzydliwą;

§. 27.

Insoferne nicht ausdrücklich verabredet wird, daß nach Ablauf der bedungenen Zeit der Dienstvertrag nicht weiter fortgesetzt werden soll, bewirkt der Ablauf der Zeit die Aufhebung des Dienstvertrages nur nach vorgängiger Aufkündigung.

Die Aufkündigung hat bei ganzjährigen Diensten spätestens sechs Wochen, sonst aber spätestens vierzehn Tage vor Ablauf der Dienstzeit zu geschehen. Geschieht von keinem Theile rechtzeitig eine Aufkündigung, so ist der Dienstvertrag auf diejenige Zeit stillschweigend erneuert, welche vorher durch denselben bestimmt war.

§. 28.

Der Dienstherr kann den Dienstboten ohne Aufkündigung und sofort entlassen:

1. wenn der Dienstbote zur Verrichtung des Dienstes, für welchen er aufgenommen wurde, aus was immer für einer Ursache völlig unbrauchbar ist;

2. wenn er seine Dienstpflichten gröblich verlegt, insbesondere den Befehlen des Dienstherrn oder des bestellten Aufsehers über das Dienstpersonale beharrlichen Ungehorsam und Widerspänstigkeit entgegensetzt;

3. wenn er den Dienstherrn oder dessen Angehörige, oder den aufgestellten Aufseher über das Dienstgesinde durch Thätlichkeiten, durch Schimpf- oder Schmähworte, oder ehrenrührige Nachreden beleidigt, die Mitdienstboten gegen den Dienstherrn oder gegen einander aufhetzt, oder überhaupt den Hausfrieden böshafter Weise zu stören sucht;

4. wenn er sich des Diebstahls, des Betruges oder der Veruntreuung schuldig macht, oder die Mitdienstboten hiezu verleitet, oder wahrgenommene Betrügereien, Veruntreuungen oder Entwendungen des Nebengesindes dem Dienstherrn nicht anzeigt;

5. wenn er ungeachtet vorausgegangener Warnung mit Feuer und Licht unvorsichtig umgeht, das ihm anvertraute Vieh durch schlechte Wartung Schaden nehmen läßt, oder mißhandelt, oder aus Bosheit, Muthwillen oder grober Nachlässigkeit das Eigenthum des Dienstherrn beschädiget;

6. wenn er auf Rechnung des Dienstherrn ohne dessen Vorwissen Geld oder Waaren borgt;

7. wenn er auf länger als acht Tage gefänglich eingezogen wird;

8. wenn er der Trunkenheit, dem Spiele oder anderen Ausschweifungen und Unsittlichkeiten sich ergibt, insbesondere wenn er die Kinder oder Verwandten des Dienstherrn hiezu zu verleiten sucht;

9. wenn er ohne Erlaubniß des Dienstherrn über Nacht ausbleibt, oder Fremde übernachten läßt, oder sonst die häusliche Ordnung gröblich verlegt;

10. wenn er sich durch sein Verschulden eine ansteckende oder Ekel erregende Krankheit zuzieht, und

11. jeżeli bez winy służbodawcy dłużej nad cztery tygodnie jest chory.

We wszystkich tych przypadkach powinien służbodawca w stołeczném mieście Lwowie c. k. Dyrekeyi Policyi, w miejscach, gdzie się znajduje c. k. urząd powiatowy, tenże urząd, w innych zaś miejscach przełożonego gromady (gminy) natychmiast o tém zawiadomić.

W tych przypadkach ma służący zasługi i żywności tylko do czasu swego oddalenia żądać, z zachowaniem dla służbodawcy prawa żądania wynagrodzenia.

§. 29.

Sługa może opuścić służbę przed czasem bez wypowiedzenia:

1. jeżeli bez szkody dla zdrowia służby dłużej pełnić nie może. Sama brzemienność nie upoważnia sługi do upuszczenia służby;

2. jeżeli służbodawca przekracza granicę służącój mu karności domowój, a przez to zdrowie lub życie sługi na niebezpieczeństwo jest narażone;

3. jeżeli służbodawca sługę do nieobyczajnych lub prawu przeciwnych czynności namawia albo namówić usiłuje, albo gdy go od podobnych usiłowań przeciw domownikom lub osobom uczęszczającym do domu nie chroni;

4. jeżeli służbodawca nad czas służby ma zamiar podróż przedsięwziąć, lub przenosi zamieszkanie swoje na miejsce nad szesć mil. oddalone, i w tych przypadkach sługę przeciw woli jego ze sobą wziąć chce.

O tych powodach należy jednak w stołeczném mieście Lwowie c. k. Dyrekeyę Policyi, w miejscach, gdzie się znajduje c. k. urząd powiatowy, tenże urząd, w innych zaś miejscach przełożonego gromady (gminy) zawiadomić, które, gdyby służbodawca zaprzeczał, wiarogodnie udowodnione być powinny.

Bez pozwolenia wspomnionych władz, a względnie przełożonego gromady (gminy) nie wolno służącemu opuścić służbę, wyjąwszy przypadek widocznego niebezpieczeństwa życia lub uszkodzenia siebie. W przypadkach pod 2. i 3. należy słudze zasługę i żywność za resztę czasu służby, a jeżeli takowa trwa dłużej niż kwartał, przynajmniej za kwartał wynagrodzić.

W przypadkach pod 1. i 4. wynagrodzenie za żywność i zasługę tylko do czasu wystąpienia ze służby żądane być może.

§. 30.

Sługa może służbę przed upływem czasu, jednakże w służbach całorocznych tylko za poprzedniem sześciotygodniowém, w innym zaś razie za poprzedniem czternastudniowém wypowiedzeniem opuścić:

11. wenn er ohne Verschulden des Dienstherrn über vier Wochen krank ist.

In allen diesen Fällen hat der Dienstherr in der Hauptstadt Lemberg bei der k. k. Polizei-Direction, in den Orten, wo sich ein k. k. Bezirksamt befindet, bei diesem, sonst aber bei dem Gemeinde-Vorsteher sogleich die Anzeige zu machen.

Der Diensthote hat in diesen Fällen nur Lohn und Kost bis zum Zeitpunkte seiner Entlassung zu fordern, unbeschadet der, dem Dienstherrn etwa zustehenden Entschädigungs-Ansprüche.

§. 29.

Der Diensthote kann den Dienst vor der Zeit ohne Aufkündigung verlassen:

1. wenn er ohne Schaden für seine Gesundheit dem Dienste nicht weiter vorzustehen vermag; die Schwangerschaft allein berechtigt nicht den Diensthoten, den Dienst zu verlassen;

2. wenn der Dienstherr die Grenzen der ihm zustehenden häuslichen Zucht überschreitet, und dadurch das Leben oder die Gesundheit des Diensthoten Gefahr läuft;

3. wenn der Dienstherr den Diensthoten zu unsittlichen oder gesetzwidrigen Handlungen verleitet, oder zu verleiten versucht, oder ihn vor solchen Zumuthungen gegen Hausgenossen, oder Personen, die im Hause aus- und eingehen, nicht schützt;

4. wenn der Dienstherr auf länger, als die Dienstzeit dauert, eine Reise zu unternehmen im Begriffe steht, oder seinen Wohnsitz in einem anderen, über sechs Meilen entfernten Orte aufschlägt, und in diesen Fällen den Diensthoten gegen dessen Willen mitnehmen will.

Diese Gründe müssen jedoch in der Hauptstadt Lemberg der k. k. Polizei-Direction in Orten, wo ein k. k. Bezirksamt besteht, diesem, sonst aber dem Gemeinde-Vorsteher angezeigt, und falls sie vom Dienstherrn widersprochen würden, glaubwürdig dargethan werden.

Ohne Bewilligung der erwähnten Behörden und respective des Gemeinde-Vorstehers darf der Diensthote den Dienst nicht verlassen, den Fall einer augenscheinlichen Gefahr des Lebens, oder einer Beschädigung ausgenommen. In den Fällen ad 2 und 3 ist dem Diensthoten Lohn und Kost für die noch übrige Dienstzeit, und wenn diese länger als ein Vierteljahr dauert, wenigstens für ein Vierteljahr zu vergüten.

In den Fällen ad 1 und 4 kann Kost und Lohn nur bis zum Dienstesaustritte gefordert werden.

§. 30.

Der Diensthote kann den Dienst vor der Zeit, jedoch bei ganzjährigen Diensten nur nach vorangegangener sechs-wöchentlicher, sonst aber nach vorangegangener vierzehntägiger Aufkündigung verlassen:

1. jeżeli wydarza się korzystna sposobność służącej do zamężcia, a służącemu do objęcia własnego gospodarstwa lub rzemiosła, a ta sposobność przez dotrzymanie czasu służby zaniedbaną by była;

2. gdy otrzymanie spadku lub jaka inna ważna sprawa wymaga dłuższej obecności sługi na inném miejscu;

3. jeżeli rodzice sługi z powodu zaszłej już po wstąpieniu do służby zmiany swych stosunków potrzebują tegoż do prowadzenia gospodarstwa, rzemiosła lub pielęgnowania siebie, a z odwołaniem go do upływu czasu służby wstrzymać się nie mogą.

Również i o tych powodach należy w stołeczném mieście Lwowie c. k. Dyrekeyi Policyi, w miejscach, gdzie się znajduje c. k. urząd powiatowy, temuż urzędowi, w innych zaś miejscach przełożonemu gromady (gminy) donieść, a w razie zaprzeczenia ze strony służbodawcy, takowe wiarogodnie udowodnić. Bez pozwolenia wyżej wspomnianych władz rządowych, a na prowincyi przełożonego gromady (gminy) nie wolno się służce oddalić. Przy zachowaniu tego przepisu może sługa w nagłym przypadku żądać uwolnienia nawet przed upływem sześciotygodniowego, a względnie czternastudniowego terminu wypowiedzenia, jeżeli na swoje miejsce postawi innego zdatnego sługę i ugodzi się z tymże na czas rzeczony o żywność i zasługę bez szkody służbodawcy.

Słudzy oczywiście służbę swoją źle, leniwo i niechętnie pełniący, lub też w inny sposób swym stosunkom służbowym nieodpowiednio zachowujący się, w zamiarze zniewolenia tém służbodawcę do udzielenia im odmówionego oddalenia, należy z szczególną surowością ukarać i do ścisłego pełnienia swych obowiązków służbowych z całą surowością zmusić.

§. 31.

Służbodawca, który bez powodu prawem przepisanego (§. 28.) sługę przed upływem czasu służby oddała, nie może wprawdzie być zmuszony do przyjęcia go powtórnie przeciw woli swojej, atoli jest obowiązany temuż zasługę i żywność za resztę czasu służby, a gdyby ten trwał nad kwartał, za kwartał wynagrodzić.

§. 32.

Słudzy, którzy przed upływem czasu służby bez powodu prawem przepisanego służbę samowolnie opuszczają, mają w stołeczném mieście Lwowie c. k. Dyrekeyi Policyi, w miejscach, gdzie się znajduje c. k. urząd powiatowy, temuż urzędowi, w innym zaś przypadku przełożonemu gromady (gminy), jeżeli tenże w miejscu służby się znajduje, w przeciwnym zaś razie urzędowi powiatowemu, do którego miejsce służby należy, być doniesieni, od tych władz i organów ścigani i na żądanie służbodawcy nawet przymusem do powrócenia do służby przynagleni.

1. wenn der weibliche Diensthote zur Verehelichung und der männliche zum Antritte einer eigenen Wirthschaft oder eines eigenen Gewerbes vortheilhafte Gelegenheit erhält, welche durch Aushaltung der Dienstzeit veräußert werden würde;

2. wenn die Ueberkommung einer Erbschaft oder einer anderen wichtigen Angelegenheit die längere Abwesenheit des Diensthoten an einem anderen Orte nothwendig macht;

3. wenn die Eltern des Diensthoten wegen einer erst nach Antritt des Dienstes vorgefallenen Veränderung ihrer Umstände, denselben zur Führung ihrer Wirthschaft oder ihres Gewerbes, oder zur Pflege benöthigen, und mit der Abberufung desselben bis zum Ausgange der Dienstzeit nicht zuwarten können.

Auch diese Gründe müssen in der Hauptstadt Lemberg der k. k. Polizei-Direction, in Orten wo ein k. k. Bezirks-Amt sich befindet, diesem, sonst aber dem Gemeinde-Vorsteher angezeigt, und beim Widerspruche des Dienstherrn glaubwürdig dargethan werden. Ohne Bewilligung der obgenannten landesfürstlichen Behörden, auf dem Lande des Gemeinde-Vorstehers, darf sich der Diensthote nicht entfernen. Unter Beobachtung dieser Vorschrift kann der Diensthote im Falle der Dringlichkeit die Entlassung selbst vor Ausgang der sechswöchentlichen und bezüglich vierzehntägigen Aufkündigungsfrist verlangen, wenn er statt seiner einen anderen tauglichen Diensthoten stellt, und sich mit demselben wegen Kost und Lohn für diese Zeit ohne Schaden des Dienstherrn abfindet.

Diensthoten, welche erwiesener Maßen ihre Dienste schlecht, träg und unwillig verrichten, oder sonst ein ihrem Dienstverhältnisse unangemessenes Betragen in der Absicht beobachten, um dadurch den Dienstherrn zur Ertheilung der verweigerten Entlassung zu zwingen, sind besonders streng zu bestrafen und zur genauen Erfüllung ihrer Dienstpflichten mit aller Schärfe zu verhalten.

§. 31.

Der Dienstherr, der ohne gesetzmäßigen Grund (§. 28) einen Diensthoten vor Ablauf der Dienstzeit entläßt, kann zwar nicht genöthigt werden, denselben gegen seinen Willen wieder aufzunehmen, er ist aber verpflichtet, demselben Lohn und Kost für die noch übrige Dienstzeit, und wenn diese länger als ein Vierteljahr dauert, für ein Vierteljahr zu vergüten.

§. 32.

Diensthoten, die vor Ablauf der Dienstzeit ohne gesetzmäßigen Grund den Dienst eigenmächtig verlassen, sind in der Hauptstadt Lemberg der k. k. Polizei-Direction, in Orten, wo ein k. k. Bezirksamt besteht, diesem, sonst aber, soferne sie im Dienstorte sich befinden, dem Gemeinde-Vorsteher, widrigens aber dem Bezirksamte, wo der Dienstort liegt, anzuzeigen, von diesen Behörden und Organen zu verfolgen und auf Verlangen des Dienstherrn selbst durch Zwang zur Rückkehr in den Dienst anzuhalten.

Oprócz tego mają być stosownie ukarani, i są obowiązani do wynagrodzenia szkody wyrządzonej przez niepozwolone oddalenie się ze służby.

Jeżeli zaś służbodawca zbiegłego sługę na powrót przyjąć nie chce, może zamiast niego innego sługę ugodzić, a od zbiegłego żądać wynagrodzenia wynikłych z tego powodu znaczniejszych kosztów.

§. 33.

Kto takiego sługę, o którym wie, że zbiegł, lub o tém z okoliczności domyślać się powinien, na służbę przyjmuje, dozwala mu schronienia lub pobytu, ma być stosownie ukarany, i służbodawcy szkodę przez ucieczkę służącego wyrządzoną, jakoteż koszta przez przyjęcie inne służącego narosłe, ze sługą zbiegłym niepodzielnie wynagrodzić.

§. 34.

Każdy służący powinien się zaopatrzyć w książkę służbową, która, jeżeli co do wolności tegoż do wstąpienia w służbę lub z innego powodu nie zachodzi przeszkoda, za złożeniem stempla na 6 kr. m. k. i kosztów druku téjże, w stołeczném mieście Lwowie od c. k. Dyrekcyi Policyi, na prowincyi zaś od c. k. urzędu powiatowego wydana będzie. Jeżeli te urzędy nie są zarazem władzami politycznemi miejsca jego pobytu, to na prośbę służącego do władzy piérwój wymienionój o upoważnienie do wydania książki służbowej udać się mają.

Sługom przybywającym z krajów, gdzie książki służbowe nie istnieją, będą takowe wydane na podstawie ich dokumentów podróży od władzy politycznej miejsca ich pobytu. Zaprowadzenie książek służbowych ma nastąpić w ten sposób, że z dniem wejścia w moc obowiązującą tego regulaminu służebnego §. 46. każdy służący o wydanie przepisanej książki służbowej postarać się ma; z dniem 1. Lipca 1858. wszystkie sługi książkami służbowemi powinny być zaopatrzone.

Wydanych książek służbowych spis dokładny prowadzić należy.

§. 35.

Żadnemu służbodawcy nie wolno pod karą przyjąć w służbę służącego, nie posiadającego książki służbowej.

Przy wstąpieniu do służby powinien służbodawca odebrać tę książkę do schowania.

§. 36.

Przy wystąpieniu ze służby ma, w stołeczném mieście Lwowie c. k. Dyrekcyja Policyi, w siedzibach urzędów powiatowych urząd powiatowy, w innych zaś miejscach przełożony gromady (gminy), używając ku temu według potrzeby pisarza gromadzkiego na podstawie ustnego lub pisemnego jedynie w tym celu

Sie sind überdieß einer angemessenen Strafe zu unterziehen, und sind verpflichtet, den aus der unerlaubten Dienstesverlassung entstandenen Schaden zu ersetzen.

Will aber der Dienstherr den entlaufenen Diensthöten nicht wieder aufnehmen, so kann er statt desselben einen anderen Diensthöten aufspingen, und von dem entlaufenen die Vergütung der dadurch verursachten mehreren Kosten verlangen.

§. 33.

Wer einen Diensthöten, von dem er weiß, oder doch aus den Umständen vermuthen mußte, daß er entlaufen sei, in Dienst nimmt, Unterkommen oder Aufenthalt gestattet, ist angemessen zu bestrafen, und zum Ersatze des dem Dienstherrn durch die Flucht des Diensthöten erwachsenen Schadens, so wie der durch die Aufnahme eines anderen Diensthöten verursachten Mehrbeköstigung zur ungetheilten Hand mit dem entlaufenen Diensthöten verpflichtet.

§. 34.

Jeder Diensthöte hat sich mit einem Diensthötenbuche zu versehen, welches, wenn weder hinsichtlich des Befugnisses sich zu verbinden, noch sonst ein Hinderniß obwaltet, gegen Leistung des Stempels pr. 6 kr. C. M., und des Kostenbetrages der Druckauflage, in der Hauptstadt Lemberg von der k. k. Polizei-Direction, auf dem Lande dagegen von dem k. k. Bezirks-Amte ausgefolgt wird. Sind diese nicht zugleich die politischen Behörden seines Aufenthaltes, so haben sie sich über Ansuchen des Diensthöten an die Erstere um die Ermächtigung zur Ausfertigung des Diensthötenbuches zu wenden.

Diensthöten, die aus Ländern zureisen, wo Diensthötenbücher nicht bestehen, werden solche von der politischen Behörde ihres Aufenthaltes auf Grund ihrer Reise-Legitimationen ausgefertigt. Die Einführung der Diensthötenbücher hat in der Art zu geschehen, daß mit dem Tage der Wirksamkeit dieser Diensthötenordnung §. 46, jeder Diensthöte sich um die Erlangung des vorgeschriebenen Diensthötenbuches zu bewerben hat; mit 1. Juli 1858 müssen alle Diensthöten mit Diensthötenbüchern versehen seyn.

Ueber die ausgestellten Diensthötenbücher ist eine genaue Vormerkung zu führen.

§. 35.

Kein Dienstherr darf einen Diensthöten, der nicht ein Diensthötenbuch besitzt, bei sonstiger Strafe aufnehmen.

Dasselbe ist vom Dienstherrn beim Antritte des Dienstes in Aufbewahrung zu nehmen.

§. 36.

Beim Dienstaustritte hat in der Hauptstadt Lemberg die k. k. Polizei-Direction, in den Bezirksstandorten das Bezirksamt, sonst aber der Gemeinde-Vorsteher nach Bedarf mit Benützung des Gemeinde-Schreibers auf Grund der mündlichen oder einer schriftlichen, lediglich für diesen Zweck gemachten Angabe des Dienstherrn die Rubriken

uczynionego podania służbodawcy, powypełniać rubryki książki służbowej, podpisem nazwiska zaopatrzyć, a przedłożone pisemne podanie służbodawcy za-trzymać.

Poświadczenie wierności, zręczności, pilności i obyczajności o tyle tylko ma być wciągnięte, o ile takowe na korzyść służącego opiewa.

Jeżeli zaś względem jednego lub drugiego przymiotu niekorzystnie opiewa, odnośną rubrykę tylko krótkimi wypełnić należy. Jeżeli niekorzystne świadectwo służbodawcy opiera się na obwinienia i powodach podejrzewania, które po zażądaniem przez sługę śledztwie wyżej wspomniane władze, lub na prowincyi przełożony gromady (gminy) nieuzasadnionemi uznają, natenczas według wyników tego sumarycznie odbytego śledztwa, jednakże z wyraźną uwagą „po przeprowadzonym śledztwie“ rubryka może być wypełniona.

Służbodawca z wiedzą swoją wydający słudze nierzetelne świadectwo, oprócz że cięży na nim odpowiedzialność za wynikającą ztąd szkodę, stosownie ukarany być powinien.

§. 37.

Książki służbowe są publicznymi dokumentami. Kto takowe podrabia lub fałszuje, lub kto dla własnej korzyści cudzej książki służbowej używa, lub swoją książkę służbową drugiemu w tym celu odstępuje, z tym według kodexu karnego postępować się będzie.

§. 38.

Jeżeli książka służbowa zginie, należy donieść o tém przynależnej władzy, w której powiecie służący przebywa. Władza ta ma zachodzące okoliczności starannie dochodzić, a jeżeli z dochodzenia tego okaże się, że książka istotnie zaginęła, nową wyda książkę służbową, lub jeżeli inna władza przynależna zgubioną książkę służbową wystawiła, postarać się u téjże władzy o wystawienie nowej książki służbowej.

W nowej książce służbowej należy wyraźnie nadmienić, że jest duplikatem.

§. 39.

C. k. Dyrekcyja Policji w stołeczném mieście Lwowie, i c. k. urzędy powiatowe na prowincyi, nadzorują służących i wykonywują niniejsze przepisy w przedmiocie slug wydane.

Do pomocy służą urzędom powiatowym przełożeni gromad (gmin), którzy według wydawanych przez nich poleceń czuwać mają nad karnością, porządkiem i obyczajnością służących, szczególnie zaś sługi bez służby zostające doglądać powinni.

Ze służby odprawione sługi, do gminy należące, z całą surowością do szukania służby lub innych pozwolonych robót nakłaniać należy.

des Dienstbotenbuches auszufüllen, die Namensfertigung beizusetzen, und die etwa beigebrachte schriftliche Angabe des Dienstherrn zurückzubehalten.

Die Schilderung über Treue, Geschicklichkeit, Fleiß und Sittlichkeit ist nur in soweit aufzunehmen, als sie für den Dienstboten günstig lautet.

Lautet sie aber hinsichtlich der einen oder der anderen Eigenschaft ungünstig, so ist die bezügliche Rubrik bloß mit Strichen auszufüllen. — Gründet sich die ungünstige Schilderung des Dienstherrn auf Beschuldigungen und Verdachtsgründe, die nach der vom Dienstboten verlangten Untersuchung die obbesagten Behörden, oder auf dem Lande der Gemeinde-Vorsteher unbegründet findet, so kann nach dem Ergebnisse dieser summarisch zu pflegenden Untersuchung, jedoch unter der ausdrücklichen Anmerkung „nach gepflogener Untersuchung“ die Rubrik ausgefüllt werden.

Der Dienstherr, welcher einem Dienstboten ein wahrheitswidriges Zeugniß wissenentlich erteilt, ist unbeschadet seiner Haftung für den hieraus entspringenden Nachtheil mit einer angemessenen Strafe zu ahnden.

§. 37.

Die Dienstbotenbücher sind öffentliche Urkunden. Wer solche nachmacht oder verfälscht, oder wer sich zu seinem Fortkommen eines fremden Dienstbotenbuches bedient, oder sein Dienstbotenbuch zu diesem Zwecke einem Andern überläßt, wird nach dem Strafgesetzbuche behandelt.

§. 38.

Geht ein Dienstbotenbuch verloren, so ist hievon bei der berufenen Behörde, in deren Bezirk der Dienstbote sich aufhält, die Anzeige zu machen. Dieselbe hat die obwaltenden Umstände sorgfältig zu erheben, und in soferne diese Erhebung den Verlust nicht bezweifeln läßt, ein neues Dienstbotenbuch auszufertigen, oder wenn eine andere betroffene Behörde das verlorene Dienstbotenbuch ausgestellt hat, bei dieser die Ausfertigung eines neuen zu veranlassen.

In dem neuen Dienstbotenbuche ist ausdrücklich zu bemerken, daß es ein Duplicat sei.

§. 39.

Die k. k. Polizei-Direction in der Hauptstadt Lemberg und die k. k. Bezirksämter auf dem Lande überwachen das Gesindewesen und vollziehen die gegenwärtige Dienstbotenordnung.

Zur Unterstützung hiebei dienen den Bezirksämtern die Gemeinde-Vorsteher, die nach den Weisungen derselben auf Zucht, Ordnung und Sittlichkeit der Dienstboten zu wachen und insbesondere das Dienstlohn-Gesinde zu beaufsichtigen haben.

Dienstlos gewordene Dienstboten, die zur Gemeinde gehören, sind mit allem Ernste anzuhalten, Dienste oder andere erlaubte Arbeiten zu suchen.

Jeżeli mimo wydarzonej sposobności tego się nie imają, tedy tak długo do robót dla gminy lub robót publicznych zmuszeni być powinni, dopóki nieprzyjmą służby lub jakiej roboty.

W tej sprawie na pozór jakoby się rodzicom swoim lub innym osobom, a szczególnie tym, u których przytułek mają, do roboty zobowiązali, nie należy mieć żadnego względu, skoro jest rzeczą widoczną, że nie znajdują u tychże żadnej, lub tylko niestosowną robotę.

Obec, bez służby będące sługi, które nie korzystają z wydarzającej się sposobności przyjęcia służby lub innego pozwolonego zatrudnienia, które gorzące, nieobyczajne życie prowadzą, lub które nie mają widoków prędkiego otrzymania służby, albo innej na utrzymanie swoje wystarczającej roboty, mają być z gromady (gminy) wydalone.

§. 40.

Kto się stręczeniem sług jako zarobkowaniem trudni, ulęga stosownej karze.

Ażebym jednak ułatwić umieszczenie służących w służbie, tudzież wynalezienia osób szukających służby, mają w stołecznym mieście Lwowie od c. k. Dyrekcyi Policji, na prowincyi zaś od urzędów powiatowych sporządzone być do przejrzenia rejestra, w których sługi szukające służby i służbodawcy zgłaszają się o służących wpisywani będą.

§. 41.

Spory między służbodawcami i służącymi wynikające z ugody służbowej lub ze stosunku służbowego, i w ciągu trwania stosunku służbowego, lub przynajmniej przed upłynieniem 30. dni od dnia ustania stosunku służbowego wytoczone zostały, mają być w stołecznym mieście Lwowie w c. k. Dyrekcyi Policji, na prowincyi zaś w c. k. urzędach powiatowych pertraktowane; spory zaś wytoczone po upływie tego terminu należą do przynależnej władzy sądowej. Wszelkie inne skargi i zażalenia w sprawach sług mają się w stołecznym mieście Lwowie przez c. k. Dyrekcyę Policji, na prowincyi zaś przez urząd powiatowy w najkrótszej drodze załatwiać. Te władze wydają także wyroki na przestępstwa przepisów niniejszego regulaminu służebnego.

§. 42.

Kary zagrożone w tym regulaminie sług mają być w pieniądzech, areszcie lub cielesną chłostą wykonywane.

Kary pieniężne co do sług kwoty 5 złr. m. k., co do innych osób zaś kwoty 25 złr. m. k. przewyższać nie powinny.

Areszt może być wymierzony do dni 14., i z zachowaniem pestanowień prawa karnego postem zastrzony.

Wenn sie sich ungeachtet vorhandener Gelegenheit hiezu nicht verstehen, so sind sie in solange zu Gemeinde- oder öffentlichen Arbeiten zu verhalten, bis sie in einen Dienst oder in eine Arbeit getreten sind.

Hiebei darf auf den Vorwand, daß sie sich ihren Eltern oder andern Leuten, insbesondere jenen, bei denen sie Unterstand finden, zur Arbeit verpflichtet haben, keine Rücksicht genommen werden, wenn es offenbar ist, daß sie bei diesen keine, oder doch keine angemessene Arbeit finden.

Fremde dienstlose Dienstboten, welche die vorhandene Gelegenheit zu einem Dienste oder zu einer andern erlaubten Beschäftigung nicht benützen, die ein anstößiges, sittenloses Leben führen, oder die eine Aussicht zur baldigen Erlangung eines Dienstes, oder einer andern, ihren Unterhalt bedeckenden Arbeit nicht haben, sind aus der Gemeinde zu weisen.

§. 40.

Wer das Gefindezubringen als Geschäft betreibt, ist mit einer angemessenen Strafe zu belegen.

Um jedoch die Unterbringung der Dienstboten in Dienste, und die Auffindung dienstsuchender Personen zu erleichtern, ist in der Hauptstadt Lemberg von der k. k. Polizei-Direction, auf dem Lande dagegen von den Bezirksämtern ein Register zur Einsicht aufzulegen, in welchem die dienstsuchenden Dienstboten und die Dienstherrn, die sich um Dienstboten melden, eingetragen werden.

§. 41.

Streitigkeiten zwischen den Dienstherrn und Dienstboten, die aus dem Dienstvertrage oder Dienstverhältnisse hergeleitet werden und während des Bestandes des Dienstverhältnisses, oder wenigstens vor Verlauf von 30 Tagen vom Tage als das Dienstverhältniß aufgehört hat, angebracht werden, sind in der Hauptstadt Lemberg von der k. k. Polizei-Direction, und auf dem Lande von den k. k. Bezirksämtern zu verhandeln; jene Streitigkeiten dagegen, welche nach Verlauf dieser Frist erhoben werden, gehören vor die competente Gerichtsbehörde. Alle anderen Klagen und Beschwerden in Dienstbotensachen sind in der Hauptstadt Lemberg von der k. k. Polizei-Direction, auf dem Lande aber von dem Bezirksamte im kürzesten Wege abzutun. Diese Behörden erkennen auch über die Uebertretungen der Vorschriften der gegenwärtigen Dienstbotenordnung.

§. 42.

Die in dieser Dienstbotenordnung angebotenen Strafen sind mit Geld- oder Arreststrafen, oder mit körperlicher Züchtigung zu vollziehen.

Geldstrafen dürfen bei Dienstboten den Betrag von 5 fl. C. M. und bei andern Personen den Betrag von 25 fl. C. M. nicht übersteigen.

Arrest kann bis zu 14 Tagen verhängt und mit Beobachtung der Bestimmungen des Strafgesetzes durch Fasten verschärft werden.

Chłosta cielesna tylko co do sług zastosowana być może. Na młodzieńcach nie mających wieku lat 18. i kobiétach kara ta różgą, na dorosłych osobach płci męskiej kijami wykonywaną być ma, i może najwięcej 15 razów wynosić.

Takowa może być wykonaną dopiero za poprzednią deklaracją lekarza, że zdrowiu ukarać się mającego szkodzić nie będzie, nigdy zaś publicznie wykonaną być nie może.

§. 43.

Kary pieniężne są wyłącznie przeznaczone na wsparcie chorych lub do pracy niezdolnych, tudzież na zachęcające nagrody dla dobrych służących. — W stołeczném mieście Lwowie pobiera je c. k. Dyrekeya Policji, na prowincyi c. k. urząd powiatowy, i osobny z niéj prowadzi rachunek.

§. 44.

Poruczone w tym regulaminie służebnym przełożonemu gromady (gminy) czynności urzędowe, mogą, jeżeli tego okoliczności wymagają, innym osobom wiarogodnym przez c. k. urząd powiatowy być powierzone.

Co zresztą tyczyć się przełożonego gromady (gminy), to odnosi się w obrębie właściciela dóbr do jego zastępcy.

§. 45.

W gromadach (gminach), należących do okręgu c. k. Dyrekeyi Policji ma ta władza wykonywać oznaczone w niniejszym regulaminie służebnym czynności urzędowe c. k. urzędów powiatowych i przełożonego gromady (gminy).

§. 46.

Rekursa przeciw decyzjom władz mają być w pierwszej instancyi w ciągu 24. godzin po ogłoszeniu wyroku zameldowane, i najpóźniej w ciągu 8. dni do takowej podane.

Względem rekursów przeciw wyrokom c. k. Dyrekeyi Policji wyrokuje w 2. instancyi c. k. Namiestnictwo, zaś względem rekursom przeciw wyrokom urzędów powiatowych, c. k. urząd obwodowy.

Przeciw zgodnym wyrokom dwóch instancyj dalszy rekurs nie ma miejsca.

Rekurs ma tylko wtenczas skutek wstrzymujący, jeśliby dla strony przez wykonanie wyroku pierwszej instancyi niepowetowana szkoda wyniknęła.

§. 47.

Niniejsze postanowienia mają wejść w działalność z d. 1. Listopada 1857.

We Lwowie dnia 1. Lipca 1857.

Die körperliche Züchtigung kann nur bei Dienstboten Anwendung finden. Sie besteht bei Jünglingen unter 18 Jahren und bei Frauenpersonen in Ruthestreichen, bei erwachsenen Personen des männlichen Geschlechtes in Stockstreichen, und kann höchstens 15 Streiche betragen.

Sie darf erst nach vorausgegangener Erklärung des Arztes, daß sie dem Gesundheitszustande des zu Bestrafenden unnachtheilig ist, und nie öffentlich vollzogen werden.

§. 43.

Die Geldstrafen haben die ausschließliche Bestimmung zur Unterstützung kranker oder arbeitsunfähiger, dann zu aufmunternden Belohnungen für gute Dienstboten. Sie sind in der Hauptstadt Lemberg von der k. k. Polizei-Direction, auf dem Lande von dem k. k. Bezirksamte zu übernehmen und abgefordert zu verrechnen.

§. 44.

Die dem Gemeinde-Vorsteher in dieser Dienstbotenordnung übertragenen Amtshandlungen können, wenn es die Umstände erfordern, an andere vertrauungswürdige Personen von dem k. k. Bezirksamte übertragen werden.

Was übrigens vom Gemeinde-Vorsteher gilt, gilt beim gutsherrlichen Gebiete von dessen Vertreter.

§. 45.

In Gemeinden, welche zum Rayon der k. k. Polizei-Direction gehören, hat diese letztere die in der vorstehenden Dienstbotenordnung bezeichneten Amtshandlungen der k. k. Bezirksämter und des Gemeinde-Vorstehers auszuüben.

§. 46.

Recurse gegen die Entscheidungen der Behörden sind bei der 1. Instanz binnen 24 Stunden nach Publicirung des Erkenntnisses anzumelden und längstens binnen 8 Tagen bei derselben zu überreichen.

Ueber die Recurse gegen die Entscheidungen der k. k. Polizei-Direction erkennt in 2. Instanz die k. k. Statthalterei, über jene gegen bezirksämtliche Entscheidungen die k. k. Kreisbehörde.

Gegen gleichlautende Entscheidungen zweier Instanzen findet kein weiterer Recurs mehr Statt.

Der Recurs hat nur dann einhaltende Wirkung, wenn der Partei durch die Durchführung des Erkenntnisses der 1. Instanz ein unwiedereinbringlicher Schaden zugefügt wurde.

§. 47.

Vorstehende Bestimmungen haben mit 1. November 1857 in Wirksamkeit zu treten.

Lemberg den 1. Juli 1857.

